RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

XIIe KAMER

A R R E S T

nr. 217.016 van 23 december 2011
in de zaak A. 194.587/XII-6030

In zake: 1. JASWANT SINGH
2. PAWANDEEP SINGH
3. HARJEET SINGH
4. SUKDEEPH SINGH
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Walter Van Steenbrugge
kantoor houdend te 9820 Merelbeke
Jozef Hebbelynckstraat 2
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

het GEMEENSCHAPSONDERWIJS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Kaat Leus en Véronique Pertry
kantoor houdend te 1050 Brussel
Louizalaan 99
bij wie woonplaats wordt gekozen

Verzoekers in tussenkomst:

1. PAWANDEEP SINGH
2. NIRMAL KAUR
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Walter Van Steenbrugge
kantoor houdend te 9820 Merelbeke
Jozef Hebbelynckstraat 2
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

1. De vordering, ontvangen op 16 november 2009, strekt tot de schorsing van de tenuitvoerlegging van het besluit van de Raad van het Gemeen-

schapsonderwijs van 11 september 2009 met betrekking tot het dragen van levensbeschouwelijke kentekens.

II. Verloop van de rechtspleging

2. Bij arrest nr. 204.204 van 25 mei 2010 zijn de verzoeken tot tussenkomst in beraad gehouden en zijn de debatten heropend.

Eerste auditeur Diane Mareen heeft een verslag opgesteld.

Met toepassing van artikel 90, § 1, vierde lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, is de zaak verwezen naar een kamer met drie leden.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 6 december 2011.

Staatsraad Geert Van Haegendoren heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Pieter-Bram Lagae, die verschijnt voor verzoekers en voor verzoekers in tussenkomst, en advocaten Kaat Leus en Véronique Pertry, die verschijnen voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur Diane Mareen heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. De verzoekers verklaren in het inleidend verzoekschrift te behoren tot de godsdienstige strekking van het Sikhisme en het dragen van de tulband als een religieuze plicht te beschouwen.

3.2. Op 11 september 2009 neemt de Raad van het Gemeenschapsonderwijs de thans bestreden beslissing die luidt:

> "In elke instelling van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap is het leerlingen, cursisten en personeelsleden voortaan niet meer toegelaten om levensbeschouwelijke kentekens te dragen.
> Het verbod geldt voor alle zichtbare levensbeschouwelijke kentekens. Het verbod is van toepassing tijdens alle onderwijsactiviteiten, zowel binnen als buiten de schoolmuren.
> Een uitzondering wordt toegestaan aan leerkrachten levensbeschouwelijke vakken. Deze leerkrachten mogen wel levensbeschouwelijke kentekens dragen, tijdens het levensbeschouwelijk vak. Tijdens de levensbeschouwelijke vakken mogen ook de aanwezige leerlingen levensbeschouwelijke kentekens dragen.
> De Raad neemt de tijd om in een open dialoog tot een implementatie van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke symbolen, te komen.
> Tot 31 augustus 2010 krijgen de scholen, instellingen en centra waar momenteel het dragen van de levensbeschouwelijke kentekens toegelaten zijn, de tijd om zich hiermee in orde te stellen."

3.3. De bestreden beslissing is door de Raad van State in haar tenuitvoerlegging geschorst bij arrest nr. 202.039 van 18 maart 2010. Ingevolge het arrest nr. 215.009 van 8 september 2011 heeft die schorsing opgehouden gevolg te hebben zodat, zoals gesteld in het tussenarrest nr. 204.204, in de huidige zaak thans uitspraak gedaan moet worden over de vordering tot schorsing.

IV. Partijen

A. Tweede verzoeker

4. Het inleidend verzoekschrift is ingediend, wat tweede verzoeker betreft, door "dhr. en Mevrouw Singh-Kaur [...] in hun hoedanigheid van ouders,

wettelijk vertegenwoordigers over de persoon en de goederen van hun minderjarige kind Singh Pawandeep".

5. Zoals verwerende partij terecht opmerkt in haar nota met opmerkingen en overigens naderhand door verzoekers wordt erkend, is Pawandeep Singh ten tijde van het instellen van het verzoekschrift meerderjarig.

Op het ogenblik van het instellen van het voorliggend annulatieberoep konden zijn ouders Surinder Singh en Balvir Kaur niet meer optreden "in hun hoedanigheid van ouders, wettelijk vertegenwoordigers", voor "hun minderjarige kind", dat Pawandheep Singh immers niet meer was.

Het annulatieberoep dat ingesteld is in naam van Pawandeep Singh is op het eerste gezicht dan ook niet ontvankelijk, wat er toe leidt om in de huidige stand van het geding de vordering tot schorsing, die een accessorium is van dat beroep, in zoverre onontvankelijk te achten.

Ten overvloede zij vastgesteld dat de ouders van Pawandeep Singh niet verklaren het beroep in eigen naam in te stellen.

B. Derde en vierde verzoekers

6.1. Wat vervolgens derde en vierde verzoekers betreft, is het verzoekschrift ingediend door "dhr Singh Karamjit [...] in zijn hoedanigheid van ouder, wettelijk vertegenwoordiger over de persoon en de goederen van zijn minderjarige kinderen Singh Harjeet [en] Singh Sukhdeep".

6.2. In haar nota met opmerkingen werpt verwerende partij op dat, in het geval Harjeet Singh en Sukhdeep Singh onderworpen zijn aan de Belgische wetgeving inzake handelingsbekwaamheid, overeenkomstig artikel 376 van het Burgerlijk Wetboek in samenhang met 's Raads rechtspraak, in beginsel beide ouders samen het annulatieberoep moeten indienen.

Verwerende partij antwoordt dat toepassing gemaakt moet worden van het vermoeden, gesteld in artikel 376, tweede lid, BW en dat verwerende partij geen belangenschade aantoont.

6.3. Artikel 376 van het Burgerlijk Wetboek, waarvan de toepasselijkheid niet is betwist, luidt:

> "Wanneer de ouders het gezag over de persoon van het kind gezamenlijk uitoefenen, beheren zij ook gezamenlijk zijn goederen en treden zij gezamenlijk als zijn vertegenwoordiger op.
> Ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, wordt elke ouder geacht te handelen met instemming van de andere ouder wanneer hij, alleen, een daad van beheer van de goederen van het kind stelt, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.
> Oefenen de ouders het gezag over de persoon van het kind niet gezamenlijk uit, dan heeft alleen de ouder die dat gezag uitoefent, het recht om de goederen van het kind te beheren en het kind te vertegenwoordigen, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.
> De andere ouder behoudt het recht om toezicht te houden op het beheer. Met dat doel kan hij bij degene die het gezag uitoefent of bij derden alle nuttige informatie inwinnen en zich in het belang van het kind tot de jeugdrechtbank wenden."

6.4. Een niet-ontvoogde minderjarige is onbekwaam om in persoon een vordering tot nietigverklaring in te dienen. Hij dient, overeenkomstig het aangehaalde artikel 376 BW, hiervoor vertegenwoordigd te worden door hetzij de beide ouders indien zij het gezag over de persoon van het kind gezamenlijk uitoefenen, hetzij door de ouder die het gezag uitoefent, indien de ouders dit niet gezamenlijk over de persoon van het kind uitoefenen.

Ten aanzien van de kinderen Harjeet Singh en Sukhdeep Singh wordt ten tijde van het instellen van het annulatieberoep het ouderlijk gezag gezamenlijk uitgeoefend door hun beide ouders, Karamjit Singh en Nirmal Kaur.

Artikel 376, tweede lid, BW stelt dat tegenover derden die te goeder trouw zijn elke ouder geacht wordt te handelen met instemming van de andere ouder, wanneer hij alleen, een daad van beheer van de goederen van het

kind stelt. Het voorliggende annulatieberoep betreft evenwel niet het beheer van de goederen van het kind, een annulatieberoep instellen is voorts een daad van beschikking en geen daad van beheer en de Raad van State, aan wie het objectief vernietigingscontentieux is toevertrouwd, kan ten slotte niet worden beschouwd als een "derde" als bedoeld in de geciteerde bepaling. Het vermoeden van instemming gaat dus niet op wanneer één ouder een annulatieberoep instelt bij de Raad van State, daar waar het ouderlijk gezag door beide ouders samen wordt uitgeoefend. Noch uit het verzoekschrift, noch uit een bij het verzoekschrift gevoegd stuk blijkt de vereiste toestemming van de moeder. Dit maakt het annulatieberoep ingesteld in naam van Harjeet Singh en Sukhdeep Singh *prima facie* onontvankelijk, hetgeen doet besluiten dat de vordering tot schorsing ook in zoverre niet ontvankelijk is.

De omstandigheid dat Nirmal Kaur later een verzoek tot tussenkomst heeft ingediend en ook achter het huidige beroep zou staan, doet aan deze conclusie geen afbreuk.

C. Verzoeker in tussenkomst

7. Pawandeep Singh heeft een verzoek tot tussenkomst ingediend, in eigen naam.

8. Enkel kunnen tussenkomen in een zaak, aldus artikel 21*bis*, § 1, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, "[d]egenen die belang hebben bij de oplossing van de zaak". Hun belang bij de beslechting van de zaak, dat in ieder geval zeker, rechtstreeks en persoonlijk moet zijn, moeten de verzoekers tot tussenkomst uiteenzetten in hun verzoekschrift tot tussenkomst, aldus artikel 10, § 2, 3°, van het procedurereglement kort geding.

9.1. Pawandeep Singh verklaart zijn belang bij de tussenkomst hierin dat hij "door de bestreden beslissing [wordt] geviseerd" en "dat hij wordt verplicht om zijn tulband af te nemen indien hij nog school wil lopen bij verwerende partij".

9.2. Verzoeker in tussenkomst is op het ogenblik van zijn verzoek tot tussenkomst niet meer onderworpen aan de leerplicht en niet meer schoolgaand. Noch in het inleidend verzoekschrift, noch in het verzoek tot tussenkomst, komt de Raad van State te weten welk belang hij thans daadwerkelijk zou hebben bij de oplossing van de zaak.

Zowel in de procedure voor het Grondwettelijk Hof, die heeft geleid tot het arrest nr. 40/2011 van 15 maart 2011, als in de procedure voor de Raad, die heeft geleid tot het arrest nr. 215.009 van 8 september 2011, betoogt het Gemeenschapsonderwijs daarenboven dat het in de beslissing van 11 september 2009 vervatte verbod, om afdwingbaar te zijn, moet worden omgezet in reglementen van de betrokken gemeenschapsscholen. Indien verzoeker in tussenkomst zich bijgevolg in de toekomst nog geconfronteerd zou zien met een weigering tot inschrijving, zal het niet de thans bestreden beslissing zijn waarop die weigering wordt gesteund en vermag verzoeker in tussenkomst tegen zulke weigering nog steeds in rechte op te komen.

9.3. Het belang van verzoeker in tussenkomst is niet aangetoond.

D. Verzoekster in tussenkomst

10. Nirmal Kaur heeft "in haar hoedanigheid van ouder, wettelijk vertegenwoordiger over de persoon en de goederen van haar minderjarige kinderen Singh Harjeet [en] Singh Sukhdeep" een verzoek tot tussenkomst ingediend. Om dezelfde redenen als hiervóór uiteengezet met betrekking tot het instellen van een annulatieberoep in naam van de minderjarige leerlingen Harjeet Singh en Sukhdeep Singh, vermag één ouder evenmin alleen op te treden voor die kinderen als hun wettelijk vertegenwoordiger bij het indienen van een verzoek tot tussenkomst. Het verzoek tot tussenkomst, enkel uitgaande van Nirmal Kaur, is onontvankelijk. Ten overvloede zij vastgesteld dat verzoekster in tussenkomst niet vraagt om te mogen tussenkomen in eigen naam en dat zij door middel van haar verzoek tot tussenkomst ook niet vermag het beroep te regulariseren en alzo de beroepstermijn te omzeilen.

V. Rechtspleging

11. Verzoekers hebben een "memorie van wederantwoord" ingediend. Een dergelijk stuk is niet bekend in de kortgedingprocedure en moet uit de debatten worden geweerd. Het stuk wordt wel in aanmerking genomen in de mate waarin verzoekers over hun situatie aanvullende feitelijke informatie verschaffen aan de Raad.

VI. Ontvankelijkheid van het beroep

12. Volgens verwerende partij is het verzoekschrift laattijdig ingediend en dus onontvankelijk.

Vooralsnog bestaat er geen noodzaak om over de door de verwerende partij opgeworpen ontvankelijkheidsexceptie uitspraak te doen. Een onderzoek van en een uitspraak over die exceptie zouden alleen nodig zijn indien de grondvoorwaarden voor het toewijzen van de vordering tot schorsing vervuld zijn wat, zoals hierna zal blijken, niet het geval is.

VII. De schorsingsvoorwaarden

13. Krachtens artikel 17, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State kan slechts tot schorsing van de tenuitvoerlegging worden besloten onder de dubbele voorwaarde dat ernstige middelen worden aangevoerd die de vernietiging van de aangevochten beslissing kunnen verantwoorden en dat de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing een moeilijk te herstellen ernstig nadeel kan berokkenen.

VIII. Beoordeling van het nadeel

14. De raadsman van eerste verzoeker heeft aan het auditoraat meegedeeld dat Jaswant Singh momenteel geen student is.

Een schorsing werkt enkel voor de toekomst. Aangezien de bestreden beslissing geen toepassing vindt op eerste verzoeker, kan hij er geen moeilijk te herstellen ernstig nadeel door ondervinden.

15. Er is bijgevolg niet voldaan aan ten minste één van de voorwaarden gesteld in artikel 17, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State die cumulatief vervuld moeten zijn wil een vordering tot schorsing worden toegewezen.

BESLISSING

1. De verzoeken van Pawandeep Singh en van Nirmal Kaur tot tussenkomst in het administratief kort geding worden verworpen.

2. De Raad van State verwerpt de vordering.

3. De verzoekers in tussenkomst worden verwezen in de kosten van de verzoeken tot tussenkomst, begroot op 250 euro, elk voor de helft.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 23 december 2011, door de Raad van State, XIIe kamer, samengesteld uit:

Dierk Verbiest,	kamervoorzitter,
Johan Lust,	staatsraad,
Geert Van Haegendoren,	staatsraad,

bijgestaan door

Frank Bontinck,	griffier.

De griffier **De voorzitter**

Frank Bontinck **Dierk Verbiest**